

De tewerkstelling van werkzoekenden door de Forem

Het Rekenhof heeft een audit gewijd aan het Waalse beleid in verband met de tewerkstelling van werkzoekenden door de Waalse overheidsdienst 'Emploi et Formation' (Forem – werk en vorming). Zo heeft het Rekenhof enerzijds de acties onderzocht die de Forem op het getouw zet om de tewerkstelling van werkzoekenden binnen de context van de arbeidsmarkt in Wallonië in de hand te werken en heeft het anderzijds geëvalueerd hoe relevant het is de beleidsmaatregelen inzake arbeid te focussen op basis van de indicator van de kritieke beroepen en knelpuntberoepen.

Arbeidsmarkt in Wallonië

Het aantal werkzoekenden zonder job in Wallonië is met 17,3 % gedaald tussen 2014 en 2018. Een aanzienlijk aantal werkzoekenden vinden echter hun weg niet naar de arbeidsmarkt, inzonderheid wegens hun laag opleidingsniveau, waardoor het moeilijk is ze duurzaam terug aan het werk te krijgen.

De Forem krijgt moeilijk zicht op het spanningsveld inzake aanwerving dat op de Waalse arbeidsmarkt aanwezig is omdat hij geen informatie heeft over de invulling van 95 % van de vacatures die hij voorstelt. Heel wat van die jobaanbiedingen worden immers beheerd door andere openbare of private operatoren zonder dat de aanwerving wordt opgevolgd. Het gebruik van gestandaardiseerde beroepsprofielen en competenties zou met name een beter beeld geven van dat spanningsveld.

Het potentiële effect van het overheidsbeleid inzake tewerkstelling wordt beperkt door het kleine aantal werkelijk beschikbare jobs in vergelijking met het aantal werkzoekenden zonder job.

Tenlasteneming van de werkzoekenden door de Forem

De consultants van de Forem begeleiden werkzoekenden individueel, om doelstellingen en een actiestrategie te definiëren die zijn aangepast aan ieders behoeften, om ervoor te zorgen dat ze duurzaam worden ingeschakeld in de arbeidsmarkt.

Het Rekenhof stelt vast dat de consultants de toestand van de werkzoekenden vaak onvoldoende analyseren op kwalitatief vlak. Er komen verschillende tekortkomingen aan het licht, inzonderheid bij de evaluatie van de aanleg en de competenties van werkzoekenden, bij het bepalen van de elementen die een rem zetten op hun tewerkstelling, bij het peilen naar de behoeften en bij de inschaling in een beroeps categorie, die aangeeft in de richting van welk beroep moet worden gezocht voor de werkzoekenden. Er gebeurt bovendien geen objectieve en gedocumenteerde evaluatie van hun niveau van inzetbaarheid.

Bij de actieplannen die de consultants uittekenen in overleg met werkzoekenden wordt veel een beroep gedaan op opleiding, oriëntatie, hulp bij het zoeken naar werk, identificatie van de competenties en het scheppen van activiteiten. De prestaties van de Forem vertegenwoordigen 14 % van het geïnventariseerde prestatieaanbod, terwijl de resterende 86 % prestaties door derde operatoren worden voorgesteld.

Het Rekenhof stelt vast dat het traject naar een job niet op een geïntegreerde en gecoördineerde manier uitgestippeld wordt, inzonderheid omdat er te weinig coördinatie en communicatie is tussen de tussenkomende actoren en omdat de interne en externe partners onvoldoende

geresponsabiliseerd worden. Het parcours van werkzoekenden is zodoende minder coherent en doeltreffend en maakt geen optimale benutting van de overheidsmiddelen mogelijk.

Het informatiesysteem van de Forem valt overigens grotendeels terug op historische applicaties die niet bevorderlijk zijn voor de verwachte ontwikkeling van zijn kerntaak.

Het Rekenhof is van oordeel dat die vaststellingen de mogelijkheden tot inschakeling van werkzoekenden kunnen beknotten. Het wijst er overigens op dat de geïndividualiseerde begeleiding die de Forem aanbiedt, niet past binnen de koers die in zijn beheercontract 2017-2022 werd uitgezet en op basis waarvan de begeleiding moet worden afgestemd op basis van groepen werkzoekenden met homogene kenmerken en behoeften.

Door de zesde staatshervorming werd de Forem overigens bevoegd voor de controle op de beschikbaarheid van werkzoekenden. De functies van consulent (begeleiding) en evaluator (controle op de beschikbaarheid) zijn thans duidelijk gescheiden; een belangrijk deel van het dossier van de werkzoekende blijft echter informatie die door beide functies wordt gebruikt. Door die gedeelde aard zijn bepaalde consulenten en externe operatoren zich anders gaan gedragen en weigeren ze objectief mee te werken aan het proces inzake de controle van de beschikbaarheid van werkzoekenden, wat ten koste gaat van de volledigheid en de kwaliteit van het dossier.

Het Rekenhof is van oordeel dat de huidige organisatie niet optimaal is omdat de evaluatoren een stand van zaken moeten opmaken van de acties die werkzoekenden hebben ondernomen terwijl de consulent verondersteld wordt die stand te kennen; ze is ook niet bevorderlijk om de aanbevelingen van de evaluatoren te integreren in de met de werkzoekenden afgesproken actieplannen. De twee functies moeten beter worden gecoördineerd om de regeling coherenter en efficiënter te maken.

Kritieke beroepen en knelpuntberoepen

De indicator van de kritieke beroepen en knelpuntberoepen is niet robuust genoeg ontworpen in vergelijking met het belang dat eraan gehecht wordt in de recente beleidsmaatregelen voor de tewerkstelling van werklozen. Die beroepen vormen bovendien geen voldoende grote bronnen van werkgelegenheid om een massale toestroom van werkzoekenden te kunnen opnemen. De opleidingen in die beroepen zorgen niet een voor significant hogere inschakeling van werkzoekenden en de Forem heeft geen vat op bepaalde oorzaken van de schaarste aan arbeidskrachten, inzonderheid de oorzaken die samenhangen met de aantrekkelijkheid van die beroepen.

Antwoorden van de Forem en van de toezichthoudende minister

De Forem en de minister van de Waalse regering belast met Werk en Opleiding delen de bekommernissen van het Rekenhof en hebben laten weten dat men bezig is met een verregaande hervorming van het begeleidingsproces. Dat proces zou op termijn moeten tegemoetkomen aan de meeste aanbevelingen van het Rekenhof.